

Пише: др Предраг М. Вајагић

Германски марш на југоисток

Минхенски споразум, потписан 30. септембра 1938, којим су западне силе допустиле Хитлеру да заузме Судете, област Чехословачке у којој су већином живели Немци, с великом стрепњом је примљен у Војводини. Организована је акција прикупљања помоћи за одбрану Чехословачке, чији су се грађани, који су живели у Југославији, одазвали у великом броју на мобилизацијски позив своје владе. Словаци су у тешким тренуцима остали верни Чехословачкој, одбацујући понуду да прихвате разбијање заједничке државе као недостојну. Немачка штампа у Југославији је пак отворено подржавала Хитлерову политику и приказивала као борбу за испуњење оправданих тежњи за уједињењем свих немачких националних територија. Мађарска мањина је такође с великим интересовањем пратила дешавања у средњој Европи и била ревизионистички расположена.

Дунавски бан Светислав Рајић је писао у извештају влади: „Целокупна јавност је ипак уверена у то да ће се рат избећи, мада осуђује Енгелску и Француску што су дозволиле да на тако диктаторски начин ослабе територијално и привредно једну словенску државу. Оваквом одлуком се подигао рејтинг Немачкој у целом свету, која је одувек била необуздана у својим жељама за освајањем територија. Словенски живаљ ових крајева, измешан са мађарском и немачком националном мањином, плаши се да се не постави и Југославији питање отцепљења наше територије насељене анационалним живљем. Овдашњи Немци су толико уверени у снагу Хитлера и Рајха, па су и сами Мађари тог става, да би Хитлер могао успешно водити рат против читаве Европе за неколико месеци. Чују се и предлози о национализацији Војводине, тако да се из Румуније и Мађарске колонизирају Срби у ове крајеве и тако спасе наш елемент у туђини од однорођивања, а мађарску сиротињу, без обзира на политичко држање, колонизирати у јужним крајевима наше државе.“

Међутим, Немачка је тада повела акцију да ојача свој етнички елемент у Југославији куповином земље, за шта је влада Рајха ставила на располагање 300 милиона динара званично Немачком путном уреду у Београду. Да употреби сва средства да би спречио ту кампању од Рајића је захтевао министар унутрашњих послова Антон Корошец, који је својевремено иницирао владину уредбу да се у пракси забрани Немцима и Мађарима да купују земљиште 50 км од државне границе. Штедионица Дунавске бановине је, у договору с Рајићем, предложила премијеру Милану Стојадиновићу да се обезбеди државни кредит од 200 милиона динара и годишња субвенција од 10-12, намењених српском сељаштву у Војводини, чиме би словенски елемент могао задржати, па проширити свој земљишни посед. Пошто у буџету није било новца за ту

намену, предлог, упркос Стојадиновићевој начелној сагласности, није спроведен. На крају се све svelo на то да је Рајић поништио неколико купопродајних уговора, чиме је више он сам показао своју намеру да спречи ширење земљишног поседа Немаца.

Привлачна снага Трећег рајха за Немце у Југославији је била огромна и они нису крили своје одушевљење Хитлеровим спољнополитичким ус-

Фолксдојчери фасцинирани и одушевљени нацизмом

песима, прихватајући истовремено све више нацистичке идеје. Југословенско Министарство унутрашњих послова констатовало је и дух „агресивног шовинизма“, уз снажну дозу већ присутног антисемитизма. Док су Стојадиновић и Антон Корошец били чврсто уверени у то да је неопходно онемогућити нацификацију немачке мањине, Генералштаб Краљевине Југославије није имао илузија о држању националних мањина ако избије рат. Разматрао је чак и могућност да се припадници „опасних националних мањина – Немци, Мађари и Арнаути“ не позивају у борбене јединице или пак користе „у првом реду за попуну насталих губитака како би се што више истрошили“. Сматрало се да више уопште не треба стварати резервне официре и подофицире из реда националних мањина, а пошто то није одмах изводљиво, да се приступи систематском отежавању добијања чиновна.

Руководећи се ставом „да је правац немачке експанзије управљен на југоисток“, Генералштаб је обратио посебну пажњу на Немце Дунавске бановине, чије је деловање оцењено као веома опасно по безбедност државе.

Током Судетске кризе у септембру 1938, Стојадиновић је одлучио да распише превремене парламентарне изборе, верујући да му је популарност на врхунцу, а уз то су повољна унутрашња и спољнополитичка ситуација. Планирао је да „случај Чехословачке“ максимално искористи, показујући како политика коју води обезбеђује Југославији „мир на границама“. Припреме за изборе Рајић је започео још раније, а у агитацији се строго водило рачуна о томе да пропагандна делатност буде прилагођена локалним приликама да би се постигао што већи ефекат.

Генералштаб је разматрао да се припадници „опасних националних мањина – Немци, Мађари и Арнаути“ не позивају у борбене јединице, или пак користе „у првом реду за попуну насталих губитака и тако што више истроше“.